

ТЕЛЕВІЗІЙНІ НОВИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

У статті розкрито суть процесу формування інформаційного простору України, зокрема розглянуто роль телевізійних новин.

Ключові слова: інформаційний простір, теленовини, джерело.

В статье раскрывается суть процесса формирования информационного пространства Украины, в том числе рассматривается роль телевизионных новостей.

Ключевые слова: информационное пространство, теленовости, источник.

Essence of process of forming of informative space of Ukraine opens up in the article, the role of television news is examined as a forming source.

Key words: informative space, televisional news, source.

Однією з проблем, що нині набуває актуальності, є проблема телевізійного новинного простору як невід'ємної складової інформаційного простору України. У галузі теорії та історії журналістики напрацьовано численну наукову базу, але перед дослідниками розгортаються нові горизонти діяльності. Перспективи наукових пошуків корегуються насамперед сьогоднішнім українського соціуму, а саме: інтелектуальним потенціалом нації, розвитком економіки та політичними умовами в державі. Зміни, які відбуваються на цих рівнях функціонування суспільства, неодмінно вимагають нових алгоритмів вирішення нагальних проблем, переосмислення набутого знання та вироблення практичних вказівок, які відповідатимуть сучасним вимогам та потребам.

Розвиток телевізійного новинного простору не може залишити осторонь науковців, перед якими постає питання щодо потреби ґрунтовного дослідження та розроблення теорії і практики формування інформаційного простору нашої країни. Перші кроки в цьому напрямі зробили такі відомі фахівці галузі журналістики та соціальних комунікацій, як І. Мащенко, А. Яковець, М. Шостак, В. Сапак, С. Дацюк, Л. Васильєва. У своїх працях вони одноставно визначили, що новина – це точне, неупереджене повідомлення про подію, яка містить своєчасну або досі невідому інформацію, що задовольняє інтереси глядачів і має значення для їхнього майбутнього. В основі цього повідомлення лежить факт. «Інформаційна програма – лише частина інформаційного потоку, який постійно доповнює, збагачує та розвиває інформаційну картину світу, що відображається в контексті телемовлення», – вважає А. Яковець [12, 18]. Кожен журналіст знає, що основою будь-якого сюжету є факти: «Завданням телебачення загалом і теленовин зокрема є об'єктивне відображення дійсності» [12, 18].

Метою статті є розкриття суті процесу формування інформаційного простору України і системний розгляд цього процесу за допомогою вивчення телевізійних новин як джерел цього процесу.

Інформаційний простір означає те середовище, в якому виробляється, існує, циркулює інформація. Це поняття вбирає в себе територіальний, технічний і людський

фактори, оскільки суспільна інформація призначена для людини як споживача, без людини вона втрачає сенс.

Отже, коли йдеться про інформаційне поле держави, то його межі ототожнюють із кордонами, що охоплюють національну територію, акваторію і повітряний простір. Саме в цих сферах діють засоби інформації, які й інформують, тобто повідомляють, зображають, складають про щось уявлення. А ось що саме повідомляють, як саме зображають і яке саме уявлення складають – це вже стосується сфери політики й залежить від інформатора. За наявності трьох просторів – фізичного, інформаційного та віртуального – інформаційний простір активно використовується для того, щоб впливати на фізичний.

Саме тому *об'єктом* дослідження стали джерела формування інформаційного простору України, а *предметом* – телевізійні новини, їхня генеза та вплив на процес формування.

Максимально наблизився до розкриття механізмів формування інформаційного простору і встановив його складові український дослідник Г. Почепцов: «Ідеться про суттєвий вплив на фізичний простір за допомогою простору інформаційного. Адже ми можемо як прискорювати певні ситуації, так і затримувати їх. Ба більше: сьогодні, посиляючись на ідеї динамічного програмування Річарда Беллмана, в яких ідеться про перехід до кінцевого стану через серію проміжних станів і оптимальних переходів між ними, кажуть, що навіть фантазії кіно як кінцевий стан ситуації можуть «втягувати» за собою розвиток подій» [9; 2].

Таким чином, є суб'єктивні та об'єктивні причини для викривлення дійсності в інформаційному просторі. До об'єктивних у першу чергу потрібно віднести обмеження, наявні в когнітивній системі людини та в інформаційних системах. При описі ми реально отримуємо той світ, який хочемо побачити, бо можемо обрати ті характеристики, які будуть відповідати нашим уявленням про об'єкт. Об'єкт має безліч характеристик, за якими можна будувати його опис. Тому ЗМК описують дійсність, яка відповідає тій моделі світу, що домінує в суспільстві.

Сучасні наукові розвідки, присвячені телебаченню, окреслюють, крім загальноприйнятих жанрів, дві форми подачі новин – «жорстку» і «м'яку».

1. «Жорсткі» новини – форма, яка представляє репортерський твір як просту фіксацію, документальне відображення реальності як «чисту інформацію, що максимально об'єктивувалася». Проте це – закінчена літературна форма, зі всіма атрибутами жанру: особливими можливостями дії, особливим стилем і ритмом, особливою композицією. Ставка робиться на принцип «економії мислення». Під час створення «жорстких» новин важливими є такі особливості: довільний відбір фактів; вимога граничної стислості та можливість прибирати щось істотне; компактна «упаковка» матеріалу (для зручності його миттєвого сприйняття), яка також стимулює авторське бачення інформації.

2. «М'які» новини – ті, які не потребують підвищеної оперативності відгуку. Переваги форми «м'яких» новин у тому, що вони дають змогу вигідно подати факт, який цікавий фрагментом, деталлю, але недостатньо важливий. Саме ця форма новин допомагає застосовувати різні маніпуляції до реципієнтів.

Новини завжди мають опиратися на реальні, а не вигадані відомості: факти, дані, знання. Крім того, новини мають задовольняти інтереси глядачів.

Важливо визначити значущість фактів, які відбирають для випусків новин, тобто вибрати найважливіші з великої кількості повідомлень. Насамперед це мають бути новини, що викликають загальний інтерес: суспільно-політичного та соціального життя країни, найважливіші події з-за кордону. Джерела інформації можуть бути різноманітними: органи державної влади, прес-служби, власні кореспонденти, інформаційні агентства, газети, радіостанції.

Незважаючи на стрімкий розвиток глобальної мережі, розвиток інтернет-журналістики, високу оперативність і обсяг цього джерела інформації, телевізійні новини як спосіб отримання знання про найважливіші події дня все ще доволі популярний серед населення України.

Характеризуючи роль, яку виконують засоби масової інформації в демократичних суспільствах, варто відмітити зокрема те, що вона не зводиться виключно до висвітлення суспільно важливих подій. Засоби масової інформації формують специфічний інформаційний простір, ключовими характеристиками якого є необмеженість просторовими рамками, незавершеність, постійне доповнення та реінтерпретація інформації. З цих позицій доводиться говорити про наявність гіпертекстового простору, де інформація про подію існує не сама по собі, а в тісному взаємозв'язку з іншими його частинами.

Література

1. Васильєва Л. А. Делаем новости! / Л. А. Васильєва – М. : Аспект-Пресс, 2002. – 190 с.
2. Гоян В. В. Типові та жанрові особливості інформаційної телепрограми: Посіб. для студ. Ін-ту журналістики / В. В. Гоян – К. : Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 2001. – 52 с.
3. Дацюк С. Сучасне новинне виробництво: аналітична доповідь / С. Дацюк – К.: Агентство гуманітарних технологій, 2000. – 198 с.
4. Дмитровський З. Є. Деякі проблеми політичного інформування в українському телепросторі / З. Є. Дмитровський // Зб. праць кафедри укр. преси. – Л., 2000. – Вип. 3. – С. 82 – 88.
5. Кэрролл М. В. Новости на TV : пер. с англ / М. В. Кэрролл – 2-е изд., испр. – М. : Мир, 2004. – 288 с.
6. Мащенко І. Г. Міфи і реалії телерадіоєфіру / І. Г. Мащенко – К. : Агентство ТРК, 2001. – 260 с.
7. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу / І. Г. Мащенко – К. : Україна, 2005. – 384
8. Почепцов Г. Г. Чому і як відбувається викривлення реальності в інформаційному просторі. [Електронний ресурс] / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.kiev.ua/material/3195>.
9. Саппак В. Телевидение и мы. Четыре беседы / В. Саппак – М. : Искусство, 1988. – 302 с.
10. Шостак М. И. Репортер: профессионализм и этика / М. И. Шостак – М. : Изд. РИП-холдинг, 2001. – 107 с.
11. Яковець А. В. Телевізійна журналістика: теорія і практика : підручник / А. В. Яковець. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 240 с.